

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова комісії з реорганізації
Національного авіаційного
університету, в.о. ректора

Ксенія СЕМЕНОВА

« 24 » « 06 » 2024 року

ВИСНОВОК

Національного авіаційного університету (далі – НАУ) про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Висоцької Марини Петрівни на тему: «Стратегічне управління розвитком авіатранспортної галузі України з урахуванням глобальних викликів», поданої на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.02 – «Світове господарство і міжнародні економічні відносини»

Рецензенти: доктор економічних наук, професор, професор кафедри міжнародних економічних відносин, бізнесу та туризму Румянцев Анатолій Павлович, доктор економічних наук, професор, професор кафедри міжнародних економічних відносин, бізнесу та туризму Плотніков Олексій Віталійович, доктор економічних наук, професор, професор кафедри міжнародних економічних відносин, бізнесу та туризму Грущинська Наталія Миколаївна, в результаті розгляду докторської дисертації на тему «Стратегічне управління розвитком авіатранспортної галузі України з урахуванням глобальних викликів», а також за результатами фахового семінару, проведеного на базі кафедри міжнародних економічних відносин, бізнесу та туризму 18 червня 2024 року (протокол № 3), дійшли наступного висновку:

1. Актуальність теми дослідження та її зв'язок із планами науково-дослідних робіт

На сучасному етапі відбувається зміна парадигми економічного розвитку. Глобалізація економіки тривалий час була основою економічного розвитку. Зростання споживання за рахунок кредитної емісії, глобального розширення ринків, низьких цін на ресурси, що надавало можливість виробникам товарів та послуг отримувати прибуток, сповільнюється. Підприємства реального сектора стикаються з тим, що єдина можливість підвищення ефективності діяльності – це забезпечення зростання обсягу попиту на товари або послуги завдяки зниженню цін у поєднанні з мінімізацією витрат. Ці процеси відображаються і на діяльності авіакомпаній, основною умовою виживання яких у сучасному економічному середовищі стає зниження вартості авіапослуг. Лише за рахунок мінімізації

витрат можна забезпечити конкурентоспроможність на ринку, залучити більше пасажирів. Саме тому досвід бюджетних авіакомпаній є дуже актуальним з позиції перспективного розвитку авіатранспортної галузі України. Важливим аспектом на сучасному етапі є взаємодія суб'єктів авіатранспортної галузі та розробка спільних стратегій функціонування. Кооперативні тренди набувають сили, і дедалі більшої ринкової влади набувають авіатранспортні альянси.

Перспективний розвиток авіатранспортної галузі України вимагає формування та впровадження дієвих механізмів реалізації стратегічно узгодженої економічної взаємодії всіх суб'єктів авіатранспортної галузі, які надають комплексну авіатранспортну послугу на основі вироблення спільної стратегії розвитку. Конкуренція на міжнародному ринку авіаційних перевезень, особливо з урахуванням домінування глобальних стратегічних альянсів, створює додаткові виклики для авіапідприємств України та вимагає відповідних стратегічних рішень. Вже зараз необхідно розглядати питання подальшого функціонування підприємств авіаційного транспорту, насамперед його системоутворюючих складових – авіакомпаній та аеропортів. Це критично значуще для країни питання слід розглядати в контексті післявоєнного відновлення, підвищення міжнародної конкурентоспроможності, ефективності та подальшого стратегічного розвитку. Розв'язання цього завдання вимагає глибокого наукового аналізу механізмів стратегічного управління розвитком авіатранспортної галузі України з урахуванням глобальних викликів.

Дисертаційна робота пов'язана з планами науково-дослідної та навчальної роботи і відповідає тематичній спрямованості наукових розробок, що здійснювалися у Національному авіаційному університеті за темами:

«Дослідження експортного потенціалу авіаційного комплексу України» (номер державної реєстрації 0119U103170, 2019-2025рр.), у рамках виконання якої автором визначено механізми розвитку авіаційного комплексу України в умовах глобальної конкуренції; «Організаційно-економічне забезпечення стратегічного розвитку інноваційної інфраструктури в умовах євроінтеграційних процесів» (номер державної реєстрації 0122U201458, 2022-2024рр.), в межах якої автором розроблено концептуальні засади реалізації стратегії розвитку авіатранспортної галузі на засадах інтеграційної взаємодії її суб'єктів, а також запропоновано механізми та інструменти реалізації стратегії галузевого розвитку, зокрема у частині управління якістю, ризик-менеджменту, державного стимулювання, галузевих трансформацій; «Сучасні тенденції розвитку транспортної системи України в умовах поглиблення інтеграційних процесів» (номер державної реєстрації 0113U004932, 2022-2024рр.), у рамках якої автором висвітлювалися питання впливу загальних економічних процесів на розвиток світової цивільної авіації та розвиток авіатранспортної галузі України; «Розвиток теорії та методології інноваційного маркетингу на основі концепції холістичного маркетингу», (номер державної реєстрації 0119U103672, 2019-2021рр.), у рамках якої автором висвітлювалися питання управління економікою в кризових умовах; «Глобальні пріоритети економічного розвитку України» (шифр № 12/15.01.01, 2018-2020рр.) у рамках якої автором висвітлювалися питання впливу глобалізації на виникнення світових криз, антикризові підходи управління макроекономікою, вплив глобальних чинників на авіатранспортну галузь; «Диверсифікація соціально-економічного співробітництва України з

Європейським Союзом» (шифр № 48/15.01.01, 2015-2017рр.) у межах якої автором досліджувалися механізми регіонального розвитку на прикладі ЄС, макроекономічні аспекти регулювання економіки, вплив Угоди про спільний авіаційний простір на авіапідприємства України; «Національна економічна стратегія розвитку України в глобальному середовищі» (шифр № 36/15.01.01, 2009-2014рр.), у рамках якої автором висвітлювалися питання стратегічного управління транспортними підприємствами, використання коефіцієнтів еластичності при формуванні вартості транспортних послуг, макро- та мікроекономічні аспекти конкурентоспроможності.

Тема дисертації відповідає освітньо-науковій програмі «Міжнародні економічні відносини» галузі знань 29 «Міжнародні відносини», за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини».

2. Наукова новизна результатів докторської дисертації

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні теоретико-методологічних засад та розробленні методичного й практичного інструментарію стратегічного управління розвитком авіатранспортної галузі України з урахуванням глобальних викликів. Найбільш вагомими результатами, отриманими в процесі дослідження та їх наукова новизна полягають в наступному:

вперше:

- обґрунтовано концепцію стратегічного управління розвитком національної авіатранспортної галузі під впливом глобальних викликів і загроз. Зокрема в умовах: післявоєнного відновлення, пандемічної кризи, загострення конкуренції, особливо в ціновому сегменті та з боку іноземних учасників; порушень стійкості та зменшення ресурсного потенціалу суб'єктів авіаційної галузі. Концепція базується на: формуванні єдиної авіатранспортної мережі; застосуванні ефективних бізнес-моделей економічної діяльності основних суб'єктів галузі; реалізації синергетичних переваг при побудові спільних інтеграційних стратегій ключових учасників світового авіаційного ринку;

- запропоновано системні підходи (структурний, функціональний, генетичний, інтегрований) для оцінювання та визначення напрямків оптимальної реалізації потенціалу конкурентоспроможності авіатранспортної галузі України у сфері світогосподарських зв'язків, які спираються на: організацію ефективних внутрішньо- та міжсекторальних взаємодій підприємств і організацій, які організовують та здійснюють авіап перевезення, відносини зі споживачами, з органами державної влади та місцевого самоврядування, стосунки із суб'єктами суміжних і споріднених галузей у рамках утворення стратегічних альянсів на засадах обмінних, кооперативних та інтеграційних відносин, для забезпечення партнерських переваг та додаткового економічного ефекту, підвищення стабільності економічного розвитку і протидії чинникам турбулентності, невизначеності і ризикам бізнес-середовища;

- розроблено організаційно-економічний механізм формування та управління інтегрованим вертикальним об'єднанням у формі авіатранспортного альянсу, який системно охоплює всі аспекти і етапи діяльності бізнес-структур, що входять до його складу, враховує їх потенціал, обмеження, ризики і загрози, а також забезпечує ідентифікацію, комплексне оцінювання і реалізацію пріоритетних напрямків інтеграційної взаємодії (техніко-технологічний;

маркетинговий; операційний; організаційно-управлінський; ресурсний), максимізацію створеної споживчої вартості, раціональне використання сукупного потенціалу і бізнес-компетенцій, економічно доцільний розподіл доходів його учасників;

- запропоновано механізми державного стимулювання стратегічного розвитку авіаційної галузі України в умовах глобальної конкуренції, у рамках яких визначено основні вектори державного стимулювання розвитку галузі, обґрунтовано пропозиції щодо складу і змісту заходів державної підтримки через монетарні, фіскальні та організаційні механізми, із акцентуванням на субсидіарний механізм через інтегровану структуру стратегічного альянсу.

удосконалено:

- методологічні засади дослідження авіатранспортної галузі як об'єкту стратегічного планування, а саме: визначено комплекс методів та інструментів стратегічного аналізу авіатранспортної галузі у їх логічному взаємозв'язку; уточнено послідовність і зміст етапів стратегічного планування; обґрунтовано переваги та визначено методологічні принципи формування стратегії розвитку авіатранспортної галузі в умовах глобальних змін на засадах управління системними відносинами та інтеграційними взаємодіями її суб'єктів;

- методичний підхід до дослідження стратегічної взаємодії суб'єктів авіатранспортної галузі в умовах глобальних викликів, який ґрунтується на визначенні функціонального розподілу видів діяльності, системному аналізі операційних процесів авіакомпаній та аеропортів, їх організаційно-технологічних зв'язків, що дозволяє врахувати специфічні особливості організаційно-управлінського та інформаційно-комунікативного забезпечення взаємодії суб'єктів галузі;

- інструментарій стратегічного планування діяльності інтегрованого авіатранспортного альянсу, що складається з: методики вибору типу і складу його учасників, яка передбачає визначення ієрархії зв'язків і двоетапний аналіз і оцінювання множини чинників стратегічного розвитку, що дає можливість отримати більш точний результат порівняно з існуючими підходами; економіко-математичної моделі співробітництва учасників альянсу у ланцюгу обслуговування пасажирів, яка дає можливість більш ефективно планувати операційну діяльність з перевезення пасажирів;

- методичний підхід до оцінки потенціалу суб'єктів авіатранспортної галузі до реалізації інтеграційної стратегії, заснований на експертних оцінках, який передбачає формування двовимірної матриці їх позиціонування стосовно успішності реалізації інтеграційної стратегії (оцінка готовності до інтеграції та опору змінам), а також проведення аналізу фінансового стану потенційних учасників об'єднання;

набули подальшого розвитку:

- механізм контролінгу ефективності стратегічної взаємодії учасників вертикального об'єднання задля оптимізації витрат і доходів, в якому застосовується триетапна модель визначення попиту на авіаперевезення в межах мережі маршрутів, для якої притаманна багатоваріативність її композиційних складових;

- теоретичні засади стратегічного управління авіатранспортною галуззю, зокрема, сформовано комплекс парадигм, що утворюють концептуальний базис

реалізації стратегічного розвитку авіатранспортної галузі в умовах глобалізації, визначено специфіку авіаційного транспорту як сфери міжнародного підприємництва, уточнено зміст міжнародного підприємництва у авіатранспортній галузі, адаптовано мікроекономічний інструментарій аналізу економічної рівноваги для обґрунтування доцільності впровадження фіскальних змін з врахуванням чинника еластичності попиту;

- методичний підхід до формування гібридної бізнес-моделі авіакомпанії на основі конвергенції моделей LCC (Low-cost carrier – бюджетний авіаперевізник) та FSC (Full Service carrier - класичний авіаперевізник повного спектру послуг);

- концептуальні моделі ринку та мережі міжнародних авіатранспортних перевезень, які демонструють вплив дерегуляції ринків, зміни при впровадженні політики «відкритого неба» на рівні попиту, тарифів та обсягів перевезень, що дають можливість узагальнено дослідити множину взаємозв'язків параметрів стратегічного розвитку авіатранспортної галузі;

- концепція формування інтегрованої системи управління якістю у ланцюгу вартості авіатранспортної послуги, а саме: адаптовано складові моделі впровадження системи TQM до специфіки авіатранспортної галузі та визначено алгоритм впровадження системи управління якістю у структурі авіатранспортного альянсу; сформовано систему показників та запропоновано методичний підхід до комплексного оцінювання якості авіатранспортних послуг, що виражає корисність для споживача;

- інструменти ризик-менеджменту у авіатранспортній галузі, зокрема: запропоновано концепцію системи управління ризиком, яка поєднує всі структурні складові стратегічного альянсу та його партнерів; розроблено методичний підхід до оцінювання ефективності системи управління ризиками у структурі авіатранспортного альянсу за фінансовими показниками.

3. Конкретна особиста участь автора в одержанні результатів

Дисертаційна робота є самостійно виконаним, завершеним науковим дослідженням. Наукові результати, положення, висновки та рекомендації, викладені в дисертаційній роботі та виносяться на захист, були отримані особисто здобувачем і опубліковані в у колективних й одноосібних наукових працях. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертаційній роботі використані лише ідеї та положення, які є особистим здобутком дисертанта. В роботах у співавторстві в переліку опублікованих праць зазначено особистий внесок здобувача.

4. Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків, рекомендацій, які захищаються

Наукові положення, висновки і рекомендації дисертаційної роботи сформульовані конкретно, логічно, послідовно і є методично аргументованими. Достовірність одержаних результатів підтверджується: теоретичною і методологічною обґрунтованістю вихідних позицій дослідження; опрацюванням великої кількості першоджерел, статистичних матеріалів; застосуванням сучасних методів економічних досліджень; апробацією результатів дослідження на науково-практичних конференціях.

5. Теоретичне значення роботи

Наукові результати дисертаційної роботи є вагомим внеском в розробку проблеми забезпечення стратегічного розвитку авіатранспортної галузі в умовах глобальних трансформацій та викликів, розвивають і збагачують теоретико-методологічні і практичні засади формування організаційно-економічного інструментарію розвитку системи підприємств і організацій авіатранспортної галузі України, дозволяють удосконалювати механізми регулювання галузевого розвитку на основі реалізації інтеграційних стратегій, розвивають методи обґрунтування і прийняття управлінських рішень в умовах структурних змін світового авіатранспортного ринку.

6. Практичне значення отриманих результатів

Практичне значення отриманих результатів роботи полягає в тому, що дослідження автора з теорії, методології та практики забезпечення стратегічного розвитку авіатранспортної галузі доведені до рівня методичних і практичних розробок. Результати можуть бути використані при розробці механізмів і стратегії розвитку авіатранспортної галузі України в умовах глобальних змін, у формуванні галузевих програм розвитку, а також у практичній діяльності авіакомпаній, аеропортів та інших підприємств і організацій авіатранспортної та суміжних галузей.

7. Використання результатів роботи

Основні положення дисертаційної роботи впроваджено у навчальний процес Національного авіаційного університету і використовуються при викладанні дисциплін: «Мікро- та макроекономічні основи міжнародного бізнесу», «Міжнародний авіаційний бізнес», «Економіка авіаційної галузі», «Менеджмент і маркетинг міжнародних авіаційних перевезень» для студентів освітніх ступенів «Бакалавр» та «Магістр» спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» (довідка №15/63 від 06.02.2024); «Транспортна політика ЄС», «Управління діяльністю аеропортів і авіакомпаній», «Управління бізнес-процесами авіапідприємства», «Міжнародні економічні відносини» для студентів спеціальності «Менеджмент» за ОПП «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності», «Менеджмент аеропортів і авіакомпаній» (акт впровадження від 07.09.2023).

Основні теоретичні положення, сформульовані висновки та рекомендації дисертаційної роботи використано регуляторними органами, менеджментом підприємств і організацій при формуванні стратегічних планів та інших програмних документів: пропозиції автора щодо активізації інтеграційних процесів з метою нарощування потенціалу стратегічного розвитку галузі в умовах конкурентного міжнародного середовища та глобальних викликів, що базуються на використанні механізмів внутрішньо- та міжсекторальних взаємодій та дозволять оперувати значним масивом даних та здійснювати ефективно управління інтегрованою структурою об'єднань підприємств авіатранспортної галузі, використано Державною авіаційною службою України (акт впровадження від 17.05.2024); розробки автора з впровадження організаційно-економічного механізму формування інтегрованого об'єднання, що передбачають спільне створення цінності на засадах взаємоув'язування

діяльності учасників, що обумовлено специфікою ланцюга вартості сформованого у авіатранспортній галузі, в якому значну роль відіграють суб'єкти неавіаційної діяльності, зокрема туристичні оператори, мають практичну цінність для ПрАТ «КийАвіа» та дозволять зміцнити позиції підприємства на ринку (довідка №131-1 від 29.03.2024); розроблений автором інструментарій ризик-менеджменту, що враховує специфіку авіатранспортної галузі та виступає основою для прийняття авіапідприємством рішень при визначенні найбільш прийнятної стратегії реагування на ризики, має практичне значення для діяльності ТОВ «ЯнЕір» ЛТД (довідка № 024, від 10.03.2024); розробки автора щодо впровадження механізмів управління якістю авіапослуг, створених на основі концепції інтегрованої системи управління якістю у ланцюзі вартості, що дозволяє здійснювати комплексну оцінку якості авіатранспортних послуг за допомогою сформованої системи показників, проводити порівняльний аналіз та визначати резерви покращення конкурентних позицій, використано у діяльності авіакомпанії «Роза вітрів» (довідка №01-0135 від 23.01.2024); методичний підхід до формування гібридної бізнес-моделі авіакомпанії на основі конвергенції бюджетної та класичної моделей для зростання пасажиропотоків за рахунок зниження витрат та підвищення споживчої цінності авіапослуги, використано у діяльності ТОВ «Біз Ейрлайн» (довідка №10Д-12 від 19.12.2023); методичний підхід до оцінки інтеграційного потенціалу суб'єктів авіатранспортної галузі, що передбачає формування двовимірної матриці їх позиціонування щодо успішності реалізації інтеграційної стратегії (оцінка готовності до інтеграції та опору змінам), використано в діяльності авіакомпанії «ЕЛ АЛ Ізраел Ерлайнз Лімітед» (довідка про впровадження №137-1 від 11.12.2023); концептуальна модель розвитку аеропортів України в умовах глобальних трансформацій, яка виступає основою для прийняття рішень щодо форми співробітництва учасників інтеграційного об'єднання, може бути застосована при формуванні гнучкої системи транспортно-логістичного обслуговування ТОВ «Міжнародний аеропорт «Одеса» (акт впровадження від 07.11.2023); розробки автора щодо впровадження механізму лізингового забезпечення функціонування авіаційного підприємства на основі вертикально інтегрованих схем та методичний підхід до розрахунку лізингових витрат та планування оптимального графіку лізингових виплат при оновленні парку ПС прийняті до використання в практичній діяльності Державного підприємства «Антонов» (акт впровадження від 03.10.2019); рекомендації автора щодо розрахунку лізингових витрат з урахуванням механізму реструктуризації парку повітряних суден на основі вертикально інтегрованих схем та планування оптимального графіку лізингових виплат при оновленні парку ПС прийняті до використання в діяльності авіакомпанії «Міжнародні авіалінії України» (акт впровадження від 02.09.2019).

Запропоновані автором наукові положення та практичні рекомендації отримали практичне застосування у навчальному процесі підготовки, перепідготовки та підвищенні кваліфікації авіаційних фахівців в Інституті ІКАО Національного авіаційного університету при оновленні та актуалізації національного курсу інституту ІКАО НАУ «Системний підхід до управління безпекою авіації для керівників суб'єктів авіаційної діяльності» (довідка № ІКАО-087/1 від 09.04.24).

8. Повнота викладення матеріалів дисертації в публікаціях та особистий внесок автора

Дисертація Висоцької Марини Петрівни є самостійною науковою працею, в якій наведено теоретичні положення і висновки, власні ідеї та розробки автора, які дають змогу вирішити поставлені завдання. Усі висновки та практичні рекомендації, винесені на захист, розроблені дисертантом особисто. З наукових праць, які опубліковані у співавторстві, в дисертації використані лише ті ідеї та положення, які є результатом власних досліджень здобувача.

За результатами досліджень опубліковано 53 наукові праці, в тому числі 31 стаття у наукових фахових виданнях України, включених до наукометричних баз даних; 2 статті у закордонних колективних монографіях; 2 статті у зарубіжних виданнях, внесених до наукометричних баз; 4 статті у зарубіжних виданнях, внесених до міжнародних наукометричних баз (Scopus / Web of Science); 14 публікацій тез доповідей у збірниках за матеріалами конференцій. Загальний обсяг, що належить особисто автору, становить 22,4 друкованих аркуша.

ПЕРЕЛІК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Колективні монографії

1. Висоцька М.П. Формування механізмів стимулювання розвитку авіаційного комплексу України в умовах глобальної конкуренції: колективна монографія / Contemporary International Relations: Topical Highlighs of Theory and Practice. Warsaw, Poland, 2023. С. 373-394. DOI: 10.31435/rsglobal/054c& 373-395 (1,38 др. арк.).
2. **Высоцкая М.П.,** Назаренко А.П. Управление экономикой в кризисных условиях. Economic Development: Global Trends and National Peculiarities. Collective monograph. Poland: «Publishing House «Baltija Publishing», 2020. Р. 30-45 (1 др. арк., особисто автору – 0,75др.арк.: проведено дослідження кризових процесів сучасної моделі економіки, проаналізовано відмінності у використанні антикризових механізмів в різних країнах, напрями використання антикризових інструментів в Україні).

Публікації у наукових фахових виданнях України:

3. Висоцька М.П. Економічний вплив діяльності бюджетних авіакомпаній на розвиток авіатранспортної галузі. *Вісник Хмельницького національного університету*. Економічні науки 2024, № 3. С. 195-201. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-330-29> (0,78 др. арк.).
4. Висоцька М. Аналіз та перспективи розвитку авіатранспортної галузі України. *Економічний простір*, (191). С. 160-168. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/191-26> (0,93 др. арк.).
5. Висоцька М.П. Дослідження форм стратегічної взаємодії суб'єктів авіатранспортної галузі. *Цифрова економіка та економічна*

- безпека. Випуск № 2(11). 2024. DOI: [https://doi.org/10.32782/dees.11-41\(0,86 др. арк.\)](https://doi.org/10.32782/dees.11-41(0,86 др. арк.)).
6. Висоцька М.П. Глобальні тренди розвитку авіаперевезень. *Економіка та суспільство*. 2024. № 62. DOI: 10.32782/2524-0072/2024-62-60 (0,88 др. арк.).
 7. Висоцька М. П. Умови і чинники розвитку авіаційного транспорту як сфери міжнародного підприємництва. *Актуальні проблеми інноваційної економіки та права*. 2024. №3 С 69-74 DOI: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2024-3-13> (0,81 др. арк.).
 8. Висоцька М.П. Методологічні засади формування стратегії розвитку авіатранспортної галузі. *Modeling the development of the economic systems*, (2), 33–38. DOI: <https://doi.org/10.31891/mdes/2024-12-5> (0,65 др. арк.)
 9. Висоцька М.П. Теоретичні аспекти стратегічного розвитку суб'єктів авіатранспортної галузі. *Український журнал прикладної економіки*. 2024. Том 9 №2 С. 265-272. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2024-2-46> (0,9 др. арк.)
 10. Висоцька М.П. Теоретико-методологічні основи аналізу авіатранспортної галузі в контексті глобальних трансформацій. *Актуальні проблеми інноваційної економіки та права*. 2024. № 2. С. 102-109. DOI: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2024-2-19> (0,9 др. арк.).
 11. Висоцька М.П. Авіатранспортна галузь як базовий елемент національного господарства та системи міжнародних економічних відносин. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2024. Том 9. № 1. С. 111-117. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2024-1-18> (0,8 др. арк.).
 12. Висоцька М.П. Концептуальні засади дослідження стратегічного розвитку авіатранспортної галузі в контексті глобальних викликів. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2023. Том 8. № 4. С. 352-358. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2023-4-56> (0,74 др. арк.).
 13. Висоцька М.П. Дослідження основних тенденцій боргової політики України. *Проблеми системного підходу в економіці: зб. наук. праць*. № 4/72. Київ. НАУ, 2019. С. 28-37. DOI: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2019-4-4> (1,05 др. арк.).
 14. Овсак О.П., **Висоцька М.П.**, Пшеничний О. Організаційно-економічні складники формування кадрової політики аеропорту. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. № 1/18 2019. С. 148-155. (0,8 др. арк., особистий внесок автора – 0,3 др. арк.: полягає у розробці методичних підходів до формування кадрової складової стратегії розвитку аеропорту).
 15. Висоцька М.П. Тенденції та перспективи розвитку світового ринку цивільних повітряних суден. *Проблеми системного підходу в економіці: зб. наук. праць* № 5/73. Київ. НАУ, 2019. С.14-22. DOI: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2019-5-2>. (0,93 др. арк.).
 16. Висоцька М.П. Аналіз і перспективи розвитку цивільної авіації України. *Стратегія розвитку України: наук. журн*. Київ. НАУ, 2019. № 1. С. 94-99. (0,46 др. арк.).

17. Висоцька М.П. Дослідження антикризових підходів управління макроекономікою. *Стратегія розвитку України: наук. журн.* Київ. НАУ, 2018. Вип. 1. С.107-111 (0,59 др. арк.).
18. Висоцька М.П. Теоретичні передумови макроекономічної політики. *Стратегія розвитку України (економіка, право, соціологія): наук. журн.* Київ. НАУ, 2017. Вип. 1. С. 97-99 (0,37 др. арк.).
19. Висоцька М.П. Дослідження сучасних механізмів регіонального розвитку ЄС. *Стратегія розвитку України (економіка, право, соціологія): наук. журн.* Київ НАУ, 2015. Вип. 2. С. 112-119. (0,69 др. арк.).
20. **Висоцька М.П.**, Тернова Л.С. Дослідження безробіття, визначення його наслідків та шляхів подолання. *Стратегія розвитку України (економіка, право, соціологія): наук. журн.* Київ. НАУ, 2014. Вип. 2. С.30-34. (0,5 др.арк., особистий внесок автора – 0,3 др. арк.: досліджено вплив безробіття на економіку в регіональному та країновому вимірах).
21. Висоцька М.П. Еволюція механізмів державного регулювання економіки. *Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія «Управління»: зб. наук.праць.* Київ. АМУ, 2014. Вип.4. С. 90-100. (0,4 др. арк.).
22. Кириленко О.М. **Висоцька М.П.**, Обґрунтування вартості квитка з використанням коефіцієнту цінової еластичності попиту. *Проблеми системного підходу в економіці: зб. наук. праць.* Київ. НАУ, 2013. Вип.39. С. 35-40. (0,31 др. арк., особистий внесок автора – 0,15 др. арк.,: полягає визначенні цінової еластичності попиту на перевезення та впливу цінових рішень перевізника на зміну обсягу попиту та виторг).
23. **Висоцька М.П.**, Кириленко О.М., Бучовська О. Аспекти управління витратами авіакомпанії. *Проблеми підвищення ефективності інфраструктури: зб. наук. праць.* Київ. НАУ, 2012. Вип. 34. С. 38-41 (0,25 др. арк., особисто автору – 0,15 др. арк.: запропонована логічна схема цінових рішень з використанням елементів моделі бюджетних авіаперевізників).
24. Матяш В.Ю., **Висоцька М.П.** Дослідження категорії ризик підприємницької діяльності. *Проблеми підвищення ефективності інфраструктури: зб. наук. праць.* Київ. НАУ, 2011. Вип 30. С. 161-164. URL: <https://jrn1.nau.edu.ua/index.php/PPEI/article/view/321> (0,25 др.арк., особисто автору – 0,12: визначення сутності категорії «ризик» з урахуванням сучасних економічних тенденцій).
25. Висоцька М.П. Стан і розвиток внутрішніх авіаційних пасажирських перевезень України. *Проблеми підвищення ефективності інфраструктури: зб. наук. праць.* Київ. НАУ, 2011. Вип. 32. С. 30-34 (0,31 др. арк.).
26. **Висоцька М.П.**, Діабі А. Стратегії діяльності транснаціональних банків на прикладі функціонування фінансової групи «ГРУПА КРЕДІ АГРІКОЛЬ». *Стратегія розвитку України (економіка, право, соціологія): наук. журн.* Київ. НАУ, 2016. Вип. 1. С.83-89. (0,81 др.арк., особисто автору – 0,5: автором досліджено роль транснаціональних банків у світовій економіці та їх вплив на розвиток бізнесу).

27. **Висоцька М.П., Садловська І.П.** Дослідження взаємозв'язку продуктивності та оплати праці транспортних підприємств. *Проблеми підвищення ефективності інфраструктури: зб. наук. праць*. Київ. НАУ, 2010. Вип. 28. С. 228-235. URL: <https://jrn1.nau.edu.ua/index.php/PPEI/issue/view/11> (0,44 д.а., особисто автору – 0,3 др.арк.: визначення дисбалансів взаємозв'язку продуктивності та оплати праці транспортних підприємств та основних напрямків їх подолання).
28. Бурба М.Г., **Висоцька М.П.** Калькулювання собівартості продукції, її значення у сучасних умовах та необхідність пошуку шляхів її зниження. *Проблеми підвищення ефективності інфраструктури: зб. наук. праць*. Київ. НАУ, 2010. Вип. 27. С.52-55. URL: <https://jrn1.nau.edu.ua/index.php/PPEI/issue/view/25> (0,3 др. арк., особисто автору – 0,15 др.арк.: аналіз структури витрат та визначення резервів зниження).
29. **Висоцька М., Кірічок А.** Теоретико-прикладний підхід до оцінки та врахування ризиків капітальних інвестицій у нормі дисконтування. *Проблеми підвищення ефективності інфраструктури: зб. наук. праць*. Київ. НАУ, 2010. Вип. 25. С.13-19 (0,4 др. арк., особисто автору – 0,3 др.арк.: методика оцінки ризику капітальних інвестицій).
30. Разина С., **Висоцька М.** Визначення загальних тенденцій пасажирських авіаперевезень світу та України. *Проблеми підвищення ефективності інфраструктури: зб. наук. праць*. Київ. НАУ, 2009. Вип. 24. С.29-32 (0,25 др. арк., особисто автору – 0,125 др. арк.: визначення впливу глобальної рецесії на авіаційний ринок України та світу).
31. **Висоцька М.П., Хриптулова І.Л.** Аналіз впливу економічних бізнес-циклів на динаміку авіаційних перевезень. *Проблеми підвищення ефективності інфраструктури: зб. наук. праць*. Київ. НАУ, 2009. Вип. 22. С. 219-222 (0,25 др. арк., особисто автору – 0,2 др. арк.: дослідження взаємозв'язку показників макроекономічного розвитку та авіаперевезень, визначення індикаторів та передумов розвитку авіаційного транспорту в умовах циклічних коливань).
32. Ліневич М., **Висоцька М.П.** Шляхи підвищення конкурентоспроможності українських підприємств. *Проблеми підвищення ефективності інфраструктури: зб. наук. праць*. Київ НАУ, 2008. Вип. 17. С.158-163. (0,3 др. арк., особисто автору – 0,15 др. арк.: визначення економічних важелів підвищення конкурентоспроможності підприємств).
33. **Висоцька М.П., Жаворонкова Г.В.** Оцінка впливу кадрової політики на безпеку й ефективність діяльності авіапідприємства. *НДІІ Міністерства економіки України: зб. наук. праць*. Київ. Мінекономіка, 2006. №9. С. 60-63 (0,45 др. арк., особисто автору – 0,3 др. арк.: визначено особливості кадрової політики авіапідприємства).

Публікації у виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз:

34. O. Ovsak., M. Vysotska (2021) M. External Economic Effects of Air Transport Development due to the Liberalization. *Communications – Scientific Letters of the University of Žilina*, 2021, №23/3, P.158-173. DOI: 10.26552/com. 2021.3. PP. A158-A173. (1,46 др. арк., особисто автору – 0,7 др. арк.: здійснено аналіз динаміки показників експорту та імпорту повітряних послуг, оцінка факторів впливу на експорт та імпорт повітряних послуг). **Включено до міжнародних наукометричних баз Index Scopus.**
35. Zaichko I., Vysotska M., Miakyshevska O., Kosmidailo I., Osadchuk N.. (2021) Modelling of Public Financial Security and Budget Policy Effects. *IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security*, VOL.21 No.9, September 2021, pp. 239-246. (1 др. арк., особисто автору – 0,25 др. арк.: розроблено стратегічні орієнтири бюджетної політики України, визначено показники бюджетної політики, які суттєво впливають на державну фінансову безпеку). **Включено до міжнародних наукометричних баз Web of Science.**
36. Perevozova I., Andryushchenko I, Vysotska, M., Vasyliiev A., Krivorotenko L. (2019). Introduction of strategic management technology into the existing organizational and economic mechanism of the enterprise. *Academy of Strategic Management Journal*, 2019, 18 (Special Issue 1), pp. 1-6. (0,5 др. арк., особисто автору – 0,15 др. арк.: визначено основні інструменти механізму стратегічного управління підприємством). **Включено до міжнародних наукометричних баз Index Scopus.**
37. Кириленко О.М., Разумова К.М., Висоцька М.П., Кушнір Л.В. Розвиток маркетинго-логістичних центрів взаємодії всіх видів транспорту на основі імплементації «єдиного квитка». *Університет банківської справи. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. Харків. ХННІ, 2019. №2 (29). С. 528-534. DOI:<https://doi.org/10.18371/fcaptp.v2i29.172306> (0,6 др. арк., особисто автору – 0,15 др. арк.: досліджено вплив інтермодальної транспортної системи на якість послуг). **Включено до міжнародних наукометричних баз Web of Science.**

Публікації у міжнародних періодичних виданнях інших держав

38. Висоцька М.П. Анализ влияния монетарной политики на экономическую динамику на макроуровне. *Zarządzanie. Teoria i Praktyka: Warsaw Management University*, 2017. № 19 (1). С. 63-69 (0,5 др. арк.).
39. Vysotska M. Global air traffic development trends. *INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL Air transport*. Tbilisi, 2019. № 1(13). P. 155-162 (0,43 др. арк.).

Публікації в інших виданнях:

40. Висоцька М.П. Лізинг як чинник розвитку авіатранспортної галузі України. Міжнародна науково-практична конференція «Національні

- економічні стратегії розвитку в глобальному середовищі»: Збірник тез. Київ. НАУ, 2024. с.155-157. (0,127 др. арк.).
41. Висоцька М.П. *Дослідження чинників системної інтеграції авіаційної галузі України у глобальний простір*. Соціально-економічні тенденції розвитку сучасної держави: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. Східноєвропейський центр наукових досліджень (Черкаси, 13 листопада 2023 р.). Research Europe. С. 17-19. (0,125 др. арк.).
42. Висоцька М.П. *Національні та міжнародні аспекти функціонування авіаційної галузі України*. Перспективи стабільного економічного розвитку та економічної безпеки: світовий досвід та вітчизняні реалії: матеріали доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 8-9 грудня 2023 р.). Львів-Торунь: Liha-Pres, 2023. С. 211-213 (0,125 др. арк.).
43. Висоцька М.П. *Тенденції розвитку авіаційної галузі України в сучасній світогосподарській системі*. СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ: матеріали ХІХ Міжнародної науково-практичної конференції. Київ, НАУ, 2023. С. 193-194 (0,125 др. арк.).
44. Vysotska M. *Analysis of the main trends and prospects for the development of the aircraft market*. The materials of the XVI international academic professional conference «Modern management problems», October 23, 2020, pp. 79-81 (0,125 др. арк.).
45. **Висоцька М.П.**, Драчов О.В., Калашнікова Н.Р. *Використання міжнародного лізингу українськими авіаційними компаніями в умовах війни*. Матеріали ХVІ міжнародної науково-технічної конференції «АВІА-2023». Київ. НАУ, 2023. С. 31.1-31.4 (0,23 др. арк., особисто автору – 0,15 др. арк.: визначено вплив іноземних інвестицій на розвиток авіакомпаній України, обґрунтовано негативні наслідки та ризики).
46. Родіонов П.Ю., **Висоцька М.П.** *Управління інформаційною діяльністю авіакомпанії в умовах інформаційної економіки*. X Всесвітній конгрес «Авіація в ХХІ столітті» – «Безпека в авіації та космічні технології», 28-30 вересня 2022 р.: зб. тез доп. Київ. НАУ, 2022 С. 40-43. URL: <https://conference.nau.edu.ua/index.php/Congress/Congress2022/paper/viewFile/8855/7323> (0,25 др. арк., особистий внесок – 0,125 др. арк.: визначення інформаційної складової конкурентоспроможності авіакомпанії).
47. Olha Ivanytska; **Maryna Vysotska**; Svitlana Dombrovska; Oleksandr Yevsyukov. *Ensuring safety of the commercial air transport industry under tight budget constraints*. Публічне управління в 21 сторіччі: проблеми та перспективи розвитку. Матеріали (статті) Науково-практичної міжнародної конференції (Харків, 20.11.2020 року). Article 42. DOI: 10.5281/zenodo.4278052 (0,38 др. арк., особисто автору – 0,15 др. арк.: визначення проблем, пов'язаних із забезпеченням безпечної роботи повітряного транспорту в країнах, що мають обмежені бюджетні можливості державної підтримки галузі).
48. Висоцька М.П. *Вплив загальних економічних тенденцій на розвиток світової цивільної авіації*. Сучасні проблеми менеджменту: ХV міжнар.

- наук.-практ. конф., 25 жовтня 2019 р.: зб. тез доп. К., 2019. С. 62-64. (0,125 др. арк.).
49. **Vysotska M.P.**, Kyrylenko O.M., Sheputa M. *Analysis and prospects of aviation development in Ukraine*. World Congress «AVIATION IN THE XXI-st CENTURY – Safety in aviation and space technology». URL: <http://conference.nau.edu.ua/index.php/Congress/Congress2018/paper/viewFile/5458/4340> (0,25 др. арк., особистий внесок – 0,2 др. арк.: визначено, недолики бюджетно-податкової та монетарної політики, що призвели до зупинки серійного виробництва літаків, відставання галузі від світового рівня та переходу вітчизняних авіакомпаній до експлуатації літаків іноземного виробництва).
50. **Высоцкая М.П.** *Влияние монетарной политики на экономическую динамику на макроуровне*. Національні економічні стратегії розвитку в глобальному середовищі: Міжнар. наук.-практ. конф., 13 квітня 2017 р.: зб. тез доп. Київ. НАУ, 2017. С. 82-84 (0,16 др. арк.).
51. **Висоцька М.П.** *Питання конвергенції понять якості та конкурентоспроможності продукції*. Збірник тез республіканської науково-практичної конференції «Стабілізаційна економічна політика в Україні», 16 березня 2011 р. К.: НАУ, 2011. Вип. 30. С. 31-33 (0,125 др. арк.).
52. **Висоцька М.П.**, Кириленко О.М. *Деякі аспекти стратегічного розвитку автотранспортних підприємств*. Національні економічні стратегії розвитку в глобальному середовищі: Міжнар. наук.-практ. конф., 10 квітня 2013р.: зб. тез доп. К.: НАУ, 2013. С. 82-84 (0,2 др. арк., особистий внесок автора-0,15 др.арк.: полягає у дослідженні цінових аспектів стратегічних рішень).
53. **Висоцька М.П.** *Структуризація процесу прийняття авіакомпанією цінових рішень*. Проблеми економіки транспорту: IX міжнар. наук.-практ. конф.: тези доп. Дніпропетровськ: ДАЗТУ, 2010. С. 30. (0,15 др. арк.).

9. Апробація одержаних результатів дослідження.

Найбільш важливі теоретико-методологічні положення, методичні та прикладні результати дослідження були апробовані на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях: Міжнародній науково-практичній конференції «Національні економічні стратегії розвитку в глобальному середовищі» (Київ, 2013, 2017, 2024 рр.); Міжнародній науково-практичній конференції «Соціально-економічні тенденції розвитку сучасної держави» (Черкаси, 2023 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Перспективи стабільного економічного розвитку та економічної безпеки: світовий досвід та вітчизняні реалії» (Запоріжжя, 2023 р.); Всесвітньому конгресі «AVIATION IN THE XXI-st CENTURY – Safety in aviation and space technology» (Київ, 2018, 2022, 2023 рр.); Міжнародній науково-технічній конференції «AVIA-2023»; Науково-практичній міжнародній конференції «Сучасні проблеми менеджменту» (Київ, 2019, 2020, 2023 рр.); Науково-практичній міжнародній конференції «Публічне управління в 21 сторіччі: проблеми та перспективи розвитку» (м. Харків, 2020 р.); Республіканській науково-практичній

конференції «Стабілізаційна економічна політика в Україні (Київ, 2011р.); IX міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми економіки транспорту» (Дніпропетровськ, 2010 р.).

10. Оцінка мови та стилю дисертації

Текст дисертації викладений грамотною, доступною мовою, зміст характеризується логічним та послідовним характером і містить необхідні узагальнення. Наведені в рефераті наукові положення, висновки і рекомендації, результати опублікованих праць чітко осмислені та обґрунтовані в тексті дисертації. Дисертація оформлена згідно з вимогами Міністерства освіти і науки України.

Детальний розгляд дисертаційної роботи (та реферату) дає підстави констатувати ідентичність реферату та основних положень дисертації.

11. Відповідність змісту дисертації спеціальності, за якою вона подається до захисту

Дисертаційна робота за формою, змістом, і обґрунтуванням висновків є кваліфікованим, виконаним на високому теоретичному та методологічному рівні дослідженням. Дисертація відповідає Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 № 1197. Тема, мета і зміст дисертації повністю відповідають паспорту спеціальності 08.00.02 – «Світове господарство і міжнародні економічні відносини».

Дисертаційна робота Висоцької Марини Петрівни «Стратегічне управління розвитком авіатранспортної галузі України з урахуванням глобальних викликів» відповідає профілю спеціалізованої вченої ради Д 26.062.22 за спеціальністю 08.00.02 «Світове господарство і міжнародні економічні відносини».

12. Відповідність принципам академічної доброчесності

Дисертація не містить необґрунтованих запозичень та плагіату. У роботі дотримано правила посилання на джерела інформації у випадку використання ідей, розробок, тверджень, відомостей. Надано достовірну інформацію про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК

Докторська дисертація Висоцької Марини Петрівни є кваліфікаційною науковою працею, виконаною здобувачкою самостійно, містить наукові положення та нові науково обґрунтовані результати у сфері світового господарства і міжнародних економічних відносин щодо формування теоретико-методологічних засад та розроблення методичного й практичного інструментарію стратегічного управління розвитком авіатранспортної галузі України з урахуванням глобальних викликів.

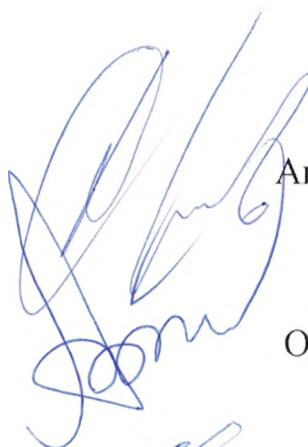
Робота побудована логічно, характеризується єдністю змісту, має завершену структуру і повністю розкриває тему, відповідає принципам академічної доброчесності, не має суттєвих недоїлків.

Дисертація Висоцької Марини Петрівни на тему «Стратегічне управління розвитком авіатранспортної галузі України з урахуванням глобальних викликів» відповідає вимогам, передбаченим пунктами 7 та 9 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 № 1197 та відповідає паспорту наукової спеціальності 08.00.02 – «Світове господарство і міжнародні економічні відносини», затвердженому МОН.

Робота рекомендується до захисту в спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.02 – «Світове господарство і міжнародні економічні відносини».

Рецензенти:

Професор кафедри міжнародних економічних відносин, бізнесу та туризму, д.е.н., професор

Анатолій РУМЯНЦЕВ

Професор кафедри міжнародних економічних відносин, бізнесу та туризму, д.е.н., професор

Олексій ПЛОТНИКОВ

Професор кафедри міжнародних економічних відносин, бізнесу та туризму, д.е.н., професор

Наталія ГРУЩИНСЬКА